

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ความเห็น

เห็นว่า เมื่อพิจารณาคำปรารภของรัฐธรรมนูญที่ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครอง ประกอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการคัดเลือกบุคคลสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดตั้งรัฐบาลเป็นฝ่ายบริหารหรือทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๓ ให้พรรคการเมืองเป็นผู้ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับนิยามคำว่าพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) ให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง และมาตรา ๑๐๖ ได้บัญญัติถึงเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อสิ้นสุดลงไว้รวม ๑๑ ประการ ซึ่งตามมาตรา ๑๐๖ (๔) และ (๕) ให้นำคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ และลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ มาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุด

ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันแสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างเดียวกัน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๖ (๔) (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๒ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือมีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงนั่นเอง

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ และลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ แล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า บุคคลผู้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลอันเป็นลักษณะหนึ่งของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ เลือกตั้งในวันเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ (๓) ก็ไม่เป็นเหตุที่จะทำให้บุคคลนั้นขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อย่างไรก็ดี บุคคลผู้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้งจึงมีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของบุคคลนั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๔) (๕)

สำหรับการนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาใช้กับการสิ้นสุดลง ของความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งจะทำให้ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากมิได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) บัญญัติไว้ นั้น เห็นว่า คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๑ (๓) เป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันสมัคร รับเลือกตั้ง กล่าวคือ จะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า สามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ซึ่งการนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง

ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายลำดับรองเพื่อขยายเหตุแห่งการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ จึงไม่อาจกระทำได้

เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำแถลงการณ์ปิดคดี และเอกสารประกอบฟังยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ หมายเลขสมาชิก บี.เค. (B.K.) ๑๐๓๑๒๑๑๗๓๔๐ และเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยหมายของศาลอาญา ต่อมามีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา พรรคเพื่อไทยส่งผู้ถูกร้องเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามแล้ว ได้ประกาศรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย พรรคเพื่อไทยโดยหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคได้มีหนังสือแจ้งยืนยันยืนยันสถานะความเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อประธานกรรมการไต่สวนว่าผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยปรากฏตามหนังสือพรรคเพื่อไทย ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ และต่อมาวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมและมีมติเสียงข้างมากให้ประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเห็นได้ว่ายังไม่มีการวินิจฉัยจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในข้อพิจารณาที่ว่า กรณีที่ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจึงไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นผลให้สมาชิกภาพสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่ ตั้งแต่เมื่อใด อันจะนำไปสู่การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญถึงเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต่อไป ซึ่งสอดคล้องข้อเท็จจริงที่ว่าขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีนี้ ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากทะเบียนสมาชิกของพรรคเพื่อไทย และไม่ปรากฏว่าพรรคเพื่อไทยได้มีการจำหน่ายชื่อผู้ถูกร้องออกจากทะเบียนสมาชิกของพรรคเพื่อไทยตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๓ วรรคสอง หรือหากมีกรณีปรากฏเหตุที่จะทำให้ผู้ถูกร้องพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคเพื่อไทยในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ไม่ปรากฏว่าที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคเพื่อไทยมีมติให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง (๕) ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

ในวันเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) จึงไม่ทำให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันจะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓)

นายชัช ชลวร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ